

Universitat Autònoma de Barcelona

TITULACIÓ: Biologia
NOM DE L'ASSIGNATURA: 24920 Comportament animal
CURS: 2002/2003
CRÈDITS: 7.5

OBJECTIUS

L'objectiu general és proporcionar coneixements que permetin pensar i argumentar de manera articulada sobre fets de comportament animal. La presentació de les diverses visions del comportament animal, fent especial èmfasi en les argumentacions evolutives i en el fenomen social, ha de possibilitar en l'alumne una visió crítica del que fa un animal. La metodologia que cal aplicar en la descripció, mesura i l'anàlisi d'una manifestació usualment efímera és força estricta i permet donar suport a eventuais interpretacions de la/les funcions immediates i/o a llarg termini que es puguin proposar.

Les sessions pràctiques són exemples de solucions concretes -mesures i anàlisi- d'algunes qüestions conductuals. Solen tenir un format obert, que l'alumne pot continuar lliurement.

En acabar el curs, l'alumne hauria de saber com enfrontar críticament qualsevol manifestació conductual i poder-ne emetre una valoració amb arguments.

TEMARI DE TEORIA

Tema 1:

Història dels diferents enfoc en l'estudi del comportament animal. Escola psicològica, escola fisiològica i escola zoològica. Abans i després de Darwin. Tendències actuals.

Tema 2:

Aspectes aplicats dels estudis del comportament: plagues, producció animal, conservació biològica. Comportament humà: possibilitats d'estudi.

Tema 3:

Metodologia. Anàlisi paramètrica i no paramètrica. Estadística circular. Disseny de la investigació

Tema 4:

Descripció i mesura del comportament. Descripció funcional i descripció estructural. Definició de categories. L'etograma.

Tema 5:

Tipus de mesura: latència, freqüència, duració, intensitat. Tipus de registre: registre continu i registre temporal. Diagrames de flux. Matrius sociomètriques. Anàlisi de seqüències i ritmes. Anàlisi de jerarquies. Restriccions legals.

Tema 6:

Causes immediates del comportament. Percepció d'estímul. L'"Umwelt". Conducta espontània, estímuls externs i interns. Patrons fixats de conducta. Estímul clau. Mecanisme desencadenant innat.

Tema 7:

Motivació animal. Models hidràulic i jeràrquic. Moviments d'intenció, conductes conflictives i activitats de desplaçament. Ritualització.

Tema 8:

Origen de la conducta. Ontogènia i maduració.

Tema 9:

Gens i comportament. Evolució de la conducta. Proves fòssils, històriques i experimentals. Microevolució. Modificació per paràsits. Paper de la conducta en l'evolució.

Tema 10:

Significat adaptatiu del comportament. Us del temps i de l'espai. El rellotge biològic: factors endògens i factors exògens.

Tema 11:

Navegació i migració. Selecció d'hàbitat. Distància individual, àrea de campeig i territori.

Tema 12:

Busca i selecció d'aliment. Teoria d'optimització. Distribució ideal lliure. Models de comportament.

Tema 13:

Estratègies de supervivència. Cripsi i mimetisme.

Tema 14:

Estratègies reproductives. Conflicte d'interessos entre sexes. Elecció de parella, festeig i selecció sexual. Tipus d'aparellament. Cura parental.

Tema 15:

Processos individuals. L'aprenentatge. Tipus d'aprenentatge. Habitució i associació. Aprenentatge latent. Aprenentatge intuïtiu. Imitació. Cultures animals.

Tema 16:

La impregnació. Restriccions filogenètiques. Períodes sensibles. Estudis comparats de l'aprenentatge.

Tema 17:

Comunicació i canals de comunicació. Ecologia de la comunicació.

Tema 18:

El fenomen social. Graus de sociabilitat. Altruisme. Selecció de parentela. La parella, el grup i la societat. Mida, estructura, cohesió i jerarquia. Mercats biològics.

Tema 19:

Casos paradigmàtics. Insectes socials. Divisió del treball. Polimorfisme i polietisme. Els ajudants en les aus. Societats de mamífers.

BIBLIOGRAFIA

Bibliografia de lectura obligada o recomanada (*)

- Boakes, R.A. 1989. Historia de la psicología animal. De Darwin al conductismo. Alianza Editorial. Madrid.
- Bush, D. La evolución del deseo. Alianza Editorial. Madrid.
- De Haro, A. 1983. Introducción a la etología.
- De Waal, F. 1993. La política de los chimpancés. Alianza Editorial.
- * Eibl-Eibesfeldt, I. 1974. Etología. Omega.

- Eibl-Eibesfeldt, I. 1977. El hombre preprogramado. Alianza Editorial.
- Eibl-Eibesfeldt, I. 1993. Biología del comportamiento humano. Alianza Editorial.
- Forsyth, A. 1995. Història natural del sexe. Edicions de la Magrana. Barcelona.
- Griffin, D.R. 1986. El pensamiento de los animales. Ariel. Barcelona.
- Hall, E.T. 1985. La dimensión oculta. Siglo XXI. México.
- Hinde, R.A. 1977. Bases biológicas de la conducta social humana. Siglo XXI. México.
- Manning, A. 1977. Introducción a la conducta animal. Alianza Editorial. Madrid.
- Martin, P. y Bateson, J. 1991. La medición del comportamiento. Alianza Editorial. Madrid.
- * Siegel, S. 1970. Estadística no paramétrica aplicada a las ciencias de la conducta. Trillas. México.
- Slater, P.J.B. 2000. El comportamiento animal. Cambridge University Press.
- Tinbergen, N. 1975. Estudios de etología. I. Alianza Editorial. Madrid.
- Tinbergen, N. 1977. El estudio del instinto. Siglo XXI. México.
- * Tinbergen, N. 1979. Estudios de etología. II. Alianza Editorial. Madrid.
- * Wilson, E.O. 1980. Sociobiología. Omega. Barcelona.

FONTS D'INFORMACIÓ

- Llibres. A la Biblioteca de Ciències hi ha alguns llibres sobre Comportament Animal i a la Sala de Revistes (Recerca) s'hi troben uns 250 llibres sobre el tema.
- Revistes. A la biblioteca de Ciències hi ha les següents revistes (any d'inici de recepció).
 - Animal Behaviour (1972)
 - Animal Behavior Abstracts (1979)
 - Behaviour (1971)
 - Biologie du Comportement (1977-1987)
 - Ethology (1973) (fins 1985 amb el nom de Zeitschrift für Tierpsychologie)
 - Insectes Sociaux (1975)
 - Journal of Insect Behavior (1990)
- Vídeos. A la videoteca (Biblioteca de Ciències) es poden veure alguns vídeos que fan referència a temes de comportament o relacionats. Cal demanar hora amb anticipació. Hi ha programat un cicle de 12-14 vídeos (molt divertits, assistència lliure i sense validesa acadèmica) a la Sala d'Actes (dies i hora a confirmar).
- Internet. Veure fotocòpies adjuntes.

PRÀCTIQUES

Pràctica 1:

Metodologia de mostreig i anàlisi del repertori (*Phoxinus phoxinus*) (Vídeo, aula a determinar).

Pràctica 2:

Integració d'estímul (Tenebrio molitor)

Pràctica 3:

Percepció de formes visuals (*Acheta domestica*).

Pràctica 4:

Modelització del comportament:

- 1) Aprovisionament i risc;
- 2) Eficàcia biològica.

Pràctica 5:

Guarda de la parella (Tenebrio molitor)

Pràctica 6:

Resposta correctora (Tenebrio o isòpodes terrestres)

Pràctica 7:

Aprenentatge topogràfic (*Homo sapiens*).

Pràctica 8:

Organització social: grups (*Homo sapiens*).

AVALUACIÓ

Tres qüestions (una pot ser d'exploració de dades brutes) a desenvolupar, cinc (5) preguntes test i treball de pràctiques.
